Puolustusministeriö NEUVOSTORAPORTTI PLM2018-00019

PO Koskenniemi Tuomas(PLM) 07.03.2018

Asia
Ulkoasiainneuvosto puolustusministerikokoonpanossa 6.3.2018

Kokous
06.03.2018 - 06.03.2018

Kokouksessa luotiin katsaus EU:n puolustusaloitteiden (pysyvä rakenteellinen yhteistyö, puolustuksen vuosittainen arviointi, puolustusrahasto) muodostamaan kokonaisuuteen. Vuosi 2018 on toimeenpanon aikaa, ja samalla luodaan katseita tulevaan. Korkea edustaja ehdotti tämän tueksi ulko- ja puolustusministerien yhteiskokousta kesäkuussa. Yllätyksettömässä keskustelussa nousi esiin erityisesti sotilaallinen liikkuvuus, jonka edistämisestä korkea edustaja ja komissio antavat toimintasuunnitelman maaliskuussa. Korkea edustaja hahmotteli uutta kehikkoa kumppanuuksille ja tämän tueksi uusia rahoitusvälineitä seuraavaan monivuotiseen rahoituskehykseen.

EU-Nato-yhteistyön osalta jäsenmaat toivat jälleen painokkaasti esiin, että EU:n puolustuksen kehittäminen ei millään tavoin heikennä Natoa. Jäsenmaat painottivat yhteistyön toimeenpanoa ja käytännöllisyyttä. Yhteistyöalueista alleviivattiin etenkin sotilaallisen liikkuvuuden helpottamista. Myös hybridiuhat ja terrorismin vastaiset toimet nousivat esiin. Uusi EU-Nato-yhteisjulistus sai kannatusta.

Neuvosto teki ensimmäistä kertaa päätöksiä PRY-kokoonpanossa hyväksyen ensimmäiset PRY-projektit ja suositukset PRY-etenemisestä. Keskustelu mukaili pitkälti viime viikkojen työryhmätason valmisteluja. Monet jäsenmaat painottivat PRY:n pragmaattisuutta ja projektien hallintosääntöjen joustavuutta. Useat jäsenmaat painottivat kolmansien maiden osallistumisen tärkeyttä.

Lounaalla ministerit puhuivat EU:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta keskittyen etenkin Malin, Somalian ja Keski-Afrikan tasavallan koulutusoperaatioihin.

1. Turvallisuus ja puolustus

Korkea edustaja ja komission varapuheenjohtaja (KEVPJ) **Federica Mogherini** avasi kokouksen korostaen pysyvän rakenteellisen yhteistyön (PRY), puolustuksen

vuosittaisen arvioinnin (CARD) ja puolustusrahaston keskinäisiä yhteyksiä. Mogherini kuvasi vuotta 2018 toimeenpanon ja kokeilujenkin ajaksi. Hän painotti kesäkuussa päivitettävän suorituskykyjen kehittämissuunnitelman (Capability Development Plan, CDP) merkitystä PRY:n ja puolustusrahaston prioriteettien määrittämisessä.

Mogherini antoi ennakkotietoja komission ja EU:n ulkosuhdehallinnon myöhemmin maaliskuussa julkaisemasta toimeenpanosuunnitelmasta koskien sotilaallista liikkuvuutta. Suunnitelma keskittyy sääntelyn ja käytäntöjen yhdenmukaistamiseen (esim. tullit, ALV, vaaralliset aineet) sekä liikenneinfrastruktuurin kehittämiseen. Kolmantena kokonaisuutena Mogherini nosti esiin kumppaniyhteistyön. Tähän liittyen Mogherini totesi EU:n tarvitsevan seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä joustavia rahoitusvälineitä, jotka sallivat aiempaa tehokkaamman ulkoisen toiminnan. Hän esitteli mahdollista budjetin ulkopuolista rahoitusinstrumenttia (European Peace Facility, EPF), jonka kautta kumppaneita voitaisiin tukea nykyistä tehokkaammin. Mogherini kiitti Euroopan puolustusviraston (EDA) ja Euroopan investointipankin (EIP) kasvavaa yhteistyötä viitaten helmikuussa allekirjoitettuun yhteistyösopimukseen. Lopuksi Mogherini kommentoi EU–Nato-yhteistyöstä käytyä keskustelua alleviivaten jälleen, että EU:n puolustuksen kehittäminen tukee Natoa. Järjestöillä on vahva yhteinen intressi välittää yhtenäisiä viestejä ja hälventää väärinkäsityksiä.

Komission varapuheenjohtaja Jyrki Katainen loi katsauksen puolustusrahaston etenemiseen. Puolustustutkimuksen osalta hän nosti esiin jo käynnistyneen merivalvontahankkeen, jonka puitteissa rahoitusta saa 42 yritystä 15 jäsenmaasta. Katainen korosti pk-yritysten roolia rahaston tutkimusikkunassa. Seuraava askel on Euroopan puolustusteollinen kehittämisohjelma (EDIDP), jonka tiimoilta trilogineuvottelut alkavat maaliskuun lopussa. Katainen kertasi komission esittävän seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa 3,5 mrd euroa tutkimukseen ja 7 mrd euroa suorituskykyjen kehittämiseen. Lisäksi Katainen kertoi komission ja jäsenmaiden työstä puolustushankintoja koskevien rahoitusvälineiden kartoittamiseksi (ns. Financial Toolbox). Katainen korosti, että kaikkien aloitteiden tavoitteena on vahvistaa EU:ta ja siten myös Natoa. Komissio on valmis tekemään yhteistyötä Naton kanssa eri alueilla (esim. kyber, hybridiuhat). Puolustusrahasto ei ole protektionistinen, se ei muuta eurooppalaisia puolustushankintoja eikä vääristä avointa kilpailua. Kolmansien osapuolten on mahdollista osallistua. Katainen myös vahvisti komission sitoumuksen sotilaallisen liikkuvuuden edistämiseen.

Keskustelussa etenkin sotilaallinen liikkuvuus nostettiin laajalti prioriteetiksi ja etenemistä kiitettiin. Kokonaisuutta pidettiin erityisen lupaavana EU–Nato-yhteistyön kannalta. Todettiin EU:lla olevan monia välineitä liikkuvuuden helpottamiseen.

EDIDP-neuvottelujen loppuunsaattamista kiirehdittiin. Lopputuloksen toivottiin heijastavan mahdollisimman vahvasti neuvoston kantaa. Pk-yritysten roolia painotettiin. Pidettiin tärkeänä, että rahasto tukee myös muissa kehyksissä tehtävää yhteistyötä ja on auki kolmansille maille. Euroopan puolustusteollisen pohjan on oltava avoin ja kilpailukykyinen. Toisaalta peräänkuulutettiin myös maantieteellistä tasapainoa. EDA:n ja EIP:n yhteistyö sai kiitosta.

Keskustelu EU–Nato-yhteistyöstä alkoi jo tämän agendakohdan alla. Monessa puheenvuorossa viitattiin viime viikkoina esitettyihin epäilyihin kilpailusta tai päällekkäisyyksistä. Jäsenmaat toivat jälleen painokkaasti esiin, että EU:n puolustuksen kehittäminen ei millään tavoin heikennä Natoa. Todettiin, että EU:n toiminta on läpinäkyvää ja linjassa Naton tavoitteiden kanssa. Myös EU–Nato-yhteistyössä vuoden 2018 tulee olla toimeenpanon vuosi.

Suomi kiitti PRY:n, CARD:n ja puolustusrahaston yhteyksien kehittymistä. Aloitteiden välisten rajapintojen ja linkkien määrittämisessä riittää yhä työtä. Toimivan ja johdonmukaisen kokonaisuuden muodostaminen on instituutioiden välisiä toimivaltakysymyksiä tärkeämpää. Erityisesti pienelle jäsenmaalle päällekkäiset toimet ja epäselvät mandaatit aiheuttavat tarpeetonta hallinnollista taakkaa. EDIDP:n osalta neuvoston kanta on hyvä kompromissi ja takaa pk-yrityksille riittävät edellytykset hyötyä ohjelmasta. EDIDP myös luo keinoja rajat ylittävien tuotantoketjujen muodostamiseen. On tärkeää, että ohjelma on mahdollisimman avoin jäsenmaille ja teollisuudelle.

Mogherini kiitti jäsenmaita tuesta etenemiselle. On tärkeää jatkaa jo tehtyjen päätösten toimeenpanoa ja samalla katsoa tulevaisuuteen. Tätä silmällä pitäen Mogherini ehdotti ulko- ja puolustusministerien yhteisistuntoa kesäkuussa.

2. EU–Nato-yhteistyö

Mogherinin mukaan EU:n ja Naton viimeaikainen yhteistyö on ollut ennen näkemätöntä. EU:n puolustusagendaa kehitetään rinnakkain Naton kanssa. Helmikuun Naton ministerikokouksen illallisella puhuttiin EU:n ja Naton täydentävyydestä. Yhdet suorituskyvyt, transparenssi ja organisaatioiden autonomia toimivat työn pohjana. Nyt keskitytään 74 yhteisen toimenpiteen implementointiin, eikä uusia ehdotuksia ole tällä erää suunnitteilla. Seuraava edistymisraportti toimenpiteistä esitellään kesällä. Sotilaallisen liikkuvuuden helpottaminen voisi olla EU-Nato-yhteistyön lippulaivaprojekti.

Naton pääsihteeri Stoltenberg ei päässyt kokoukseen Lähi-idän matkansa tähden, joten Natoa edusti varapääsihteeri Gottemoeller. Gottemoellerin mukaan EU-Nato-yhteistyö on yksi Naton kesän huippukokouksen pääteemoja. Yhteistyö ei ole koskaan ollut tiiviimpää. EU ja Nato ovat luonnolliset liittolaiset. Viimeisen 18 kuukauden aikana yhteistyötä on tehty monilla aloilla ml. kyber, hybridi, sotilaallisen liikkuvuuden helpottaminen, terrorismin vastainen työ sekä Välimeren operaatioiden yhteistyö. Uutta yhteisjulistusta valmistellaan Junckerin, Tuskin ja Stoltenbergin kabinettien välillä. EU:n puolustusulottuvuuden kehittämistä tuetaan, kunhan päällekkäisyyksiä ei synny, kehitettävät suorituskyvyt ovat myös Naton käytössä ja EU:n ulkopuoliset liittolaiset assosioidaan työhön.

Kataisen mukaan EU:n kehittämät suorituskyvyt hyödyttävät Natoa ja yhteistyö on toisiaan vahvistavaa. Euroopan puolustusrahastossa ei ole kyse protektionismista vaan EU:n kykyjen kehittämisestä. Puolustusteollisuuden kehittäminen perustuu kilpailukykyyn ja avoimuuteen. EU ja Nato ovat olleet aktiivisia monella yhteistyön alalla ml. hybridiuhat. Myös yhteistyö muilla alueilla on tervetullutta.

Jäsenmaat antoivat laajan tuen yhteistyölle painottaen toimeenpanon tärkeyttä. EU:n ja Naton toimet ovat toisiaan täydentäviä ja vahvempi EU on hyödyllinen myös Natolle. Päällekkäisyyksiä tulee välttää ja yhteistyön on oltava avointa. Yhteistyöalueista alleviivattiin etenkin sotilaallisen liikkuvuuden helpottamista. Myös hybridiuhat ja terrorismin vastaiset toimet nousivat esiin monissa puheenvuoroissa. Uusi EU-Nato-yhteisjulistus sai kannatusta. Naton kesän huippukokous todettiin hyväksi tilaisuudeksi edistää strategista kumppanuutta.

Suomen mukaan EU-Nato-yhteistyö on laajentunut huomattavasti. Nyt on aika sen syventämisen ja toimeenpanon. Eteneminen hybridin, kyberin, sotilaallisen liikkuvuuden ja harjoitusten alueella on ollut hyvää. Suomi kannusti yhteistyön syventämiseen edellä mainituissa ja konkreettisempiin toimiin muilla alueilla. Suomi tuki jäsenmaita, jotka mainitsivat sotilaallisen liikkuvuuden helpottamisen erityisen tärkeänä aiheena. Sen pitäisi johtaa myös sotilaallisen huoltovarmuuden parantamiseen jäsenmaiden välillä. Jos avainkumppaneilla on epäilyjä EU:n puolustusaloitteista, emme ehkä ole selittäneet tarpeeksi hyvin mitä teemme. Selvästikään syytä epäilyihin ei ole: EU:n puolustusaloitteet ovat rakenteeltaan Natoa täydentäviä ja vastaus kehotuksiin Euroopalle tehdä enemmän. Euroopan puolustusyhteistyössä on nyt useita kehyksiä, jotka kaikki edistävät eurooppalaista valmiutta ja suorituskykyjä.

3. Pysyvä rakenteellinen yhteistyö

Kyseessä oli ensimmäinen kerta, kun asioista päätettiin PRY-kokoonpanossa. Neuvosto hyväksyi ensimmäiset PRY-projektit sekä suositukset etenemisestä. Mogherini varoitti kuitenkin kuvittelemasta, että PRY on valmis, eikä mitään tarvitse enää tehdä.

Jäsenmaat kiittivät viimeisten kuukausien edistystä. Ensimmäisen projektilistan todettiin kertovan askeleista oikeaan suuntaan. Toimeenpanoa on kuitenkin jatkettava ja poliittista painetta pidettävä yllä. Hallinnon ja tekemisen välille on löydettävä tasapaino. Pidettiin tärkeänä, että PRY säilyy rakenteeltaan kevyenä ja ylisäätelyä vältetään. Moni jäsenmaa kiirehti kolmansien maiden osallistumisen määrittämistä; toiset halusivat edetä tässä varovaisemmin. Ajatus uusista PRY-projekteista vuoden lopulla sai kannatusta.

Suomen mukaan neuvoston suositukset antavat hyvän pohjan jatkotyölle. Etenemisessä tulee saavuttaa tasapaino sääntöjen ja toiminnan suhteen. Tavoitteiden ja sääntöjen tulee olla tarpeeksi selkeitä järkevän toiminnan mahdollistamiseksi. Toisaalta suunnittelun ei pidä korvata tekemistä eikä prosessin pidä olla itseisarvo. PRY:n tulee olla mahdollisimman pragmaattinen ja joustava. On erityisen tärkeää miettiä kannustimia. Jäsenmaita kiinnostavat ennen kaikkea suorituskyvyt. PRY:n ei pidä olla liian monimutkainen ja kolmansien maiden osallistumisen tulisi olla tarpeeksi helppoa, jottei painetta projektien viemiseen PRY:n ulkopuolelle synny. Suomi on valmis harkitsemaan uusia projekteja aikanaan. Uusien projektien pitäisi perustua EU:n suorituskykyjen kehittämissuunnitelmaan ja projektiehdotusten tulisi olla viime syksyä kehittyneempiä. Toimeenpanossa on tärkeää pitää mukana myös jäsenmaiden asevoimat.

Katainen muistutti PRY:n ja puolustusrahaston yhteyksistä ja totesi komission olevan valmis tukemaan PRY:n toimeenpanoa, mikäli jäsenmaat niin toivovat.

Mogherini veti yhteen, että jäsenmaat olivat yksimielisiä työn edistämisestä. Tämä vaatii paljon työtä niin jäsenmaissa kuin instituutioilta. Nopeus, kunnianhimo ja laatu tulee yhdistää. Viestintä on äärimmäisen tärkeää.

4. Ministerilounas EU:n sotilaallisista kriisinhallintaoperaatioista

Lounaalla ministerit keskustelivat EU:n sotilaallisesta kriisinhallinnasta keskittyen etenkin Malin, Somalian ja Keski-Afrikan tasavallan koulutusoperaatioihin.

Suomen edustajat

Puolustusministeri Niinistö, osastopäällikkö Janne Kuusela (PLM), erityisavustaja Juha Martelius (PLM), hallitusneuvos Tarja Jaakkola (PLM), erityisasiantuntija Tuomas Koskenniemi (PLM), suurlähettiläs Sofie From-Emmesberger (EUE), erityisasiantuntija Meiju Keksi (EUE), EU-erityisasiantuntija Lauratuulia Lehtinen (VNK).

Liitteet

Viite

Asiasanat	Euroopan puolustusrahasto, puolustuspolitiikka, puolustusvirasto, rahoituskehykset, YTPP, YUTP, NATO
Hoitaa	**PLM, UM, VM**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, SM, STM, TEM, TPK, VNK, VTV, YM